

IZ PERSONALNOG ARHIVA MDC-a: BISERKA VELIĆ

JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

sl.1. Biserka Velić s majkom
Snimljeno: Zadar, 1946.

sl.2. Biserka Velić (desno) s
dugogodišnjom prijateljicom, 1989.

Biserka Velić je rođena u Kninu 1940. godine. Osnovnu školu je pohađala na otoku Ugljanu i u Šašu (općina Sunja), gimnaziju u Kninu, Sinju i Gospiću. Poslije završene gimnazije upisala se na Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za hrvatski ili srpski jezik i jugoslavenske književnosti. Prvo radno mjesto bilo joj je u Sokolcu na Romaniji (BiH), onda u Gospićkoj gimnaziji, pa SlZ-u kulture Gospić, a potom u Muzeju Like Gospić. Danas je ravnateljica Muzeja Like Gospić. Za svoj rad 1996. odlikovana je ordenom Danice s likom Marka Marulića za doprinos u kulturi za vrijeme Domovinskog rata.

Autorica je brojnih kataloga izložaba, među ostalima i *Podvelebitska idila Karla Posavca*, 1995., *Pisanica s razlogom* te spomen knjiga, svojevrsna monografija, *Pozdrav iz Gospića*, u izdanju Muzeja Like Gospić, 1997.

Bilješke i dojmovi:

S Biserkom Velić, ravnateljicom Muzeja Like Gospić, razgovarala sam 4. listopada 2003. godine za *Personalni arhiv MDC-a*.

U Gospić sam doputovala rano (ako se ima na umu da je bila subota) negdje oko 8,30. Biserka Velić je već bila u Muzeju i čekala me na ulaznim vratima.

Muzej Like Gospić se nalazi u samome centru grada. Zgrada je građena krajem 18. stoljeća, namjenski, za nekog visokog časnika Vojne krajine. Način gradnje je vrlo impresivan, debelih zidova, vrlo kvalitetnog i čvrstog temelja i uredenog podruma koji će im, kada naprave novi postav služiti kao dio izložbenog prostora u kojem će biti izložena zbirka oružja.

Jutro je bilo prilično hladno, a Biserka Velić je stajala na velikim ulaznim vratima Muzeja, odjevena samo u pletenu, bijelu, šupljikavu vesticu.

Kako se nismo ranije poznavale, bila sam uvjeren, sudeći po glasu, dok smo telefonski dogovarale intervju, kako će me dočekati rumena, kršna, grena Ličanka.

Nemalo sam se iznenadila kad se predstavila sitna okretna, energična ženica, kratko podšišane kose. Pozvala me je u svoje ravnateljske, već zagrijane prostorije, pa sam zaključila kako je morala vrlo rano ustati kako bi uključila grijanje. U kuhinji je već klučala voda za kavu. Obje prostorije su se doimale prisno i toplo pa sam imala dojam da

se nalazim u privatnom posjetu, u njezinu domu, a tome je doprinosilo i njezino također toplo i prisno ponašanje. Kada smo započele intervju ona je nekako nastavila u tom poluprivatnom tonu, pričajući o svome otkokome podrijetlu, o radu, o nevoljama kroz koje je prolazila, o svome dugogodišnjem radu u Muzeju Like Gospić.

Za vrijeme intervjuja B. Velić se trudila da kaže što više podataka i o sebi i o Muzeju.

Dok je još trajao intervju u Muzej je došla i njezina mlađa kolegica, arheologinja.

Biserka Velić je to popratila komentarom kako je česta pojava da i neradnim danima "svi putovi vode u muzej" kako se ne gleda na vrijeme kada u Muzeju ima posla i kako je atmosfera odlična, a kolektiv vrlo složan i kompaktan.

Budući da je imala puno ozbiljnijih zdravstvenih problema, čudila sam se što još uvijek radi, no ona je rekla kako jako voli svoj posao i kako bi, i da je u mirovini, svejedno svakodnevno dolazila u Muzej. Usprkos njezinom zdravstvenom stanju Biserka Velić se nije ni jednom požalila. Sve je vrijeme bila odličnog raspoloženja, nasmijana i vesela. Činilo mi se kako njezina dobra volja i pozitivna energija zapravo drže sav Muzej.

Poslije završenog službenog snimanja pokazala mi je Ličku kuću - etnografski postav i nekoliko radionica i depoa u dvorišnim zgradama muzeja. Bila sam ugodno iznenađena kada sam u svim prostorijama zatekla savršen red.

I još nekoliko rečenica koje nisu direktno vezane za muzej, ali puno govore i o Biserki Velić, o prijateljstvu i odnosima u manjim sredinama.

Kada smo završile intervju i obilazak muzeja, budući da do poslijepodne nisam imala autobusa za Zagreb, B. Velić je inzistirala da pođem s njome na ručak kod njezine prijateljice. Rekla je kako se već unaprijed dogovorila i kako nas prijateljica već očekuje.

Na "jelovniku" je bila "lička sarma". Sarma je bila spravljena kao i svaka druga sarma, ali ono što ju je činilo različitom jeste veličina sarmi, količina kuhanoga suhog mesa uz nju, a povrh svega cijeli kuhani krumpiri koji se jedu umjesto kruha.

Ovo ne pričam samo zbog gostoprimstva, nego zbog jedne vrlo dirljive scene. Naime, čim smo se pojavile na vratima njezina prijateljica je odmah pitala Biserku Velić, s onim istim autoritetom i brigom s kojom pitamo djecu, je li išta pojela prije kave u muzeju, koliko je cigareta popušila, je li se jako umorila. Biserka se pravdala, navodeći me kao svjedoka. Kada je prijateljica vidjela moj upitni pogled objasnila mi je *kako se ona ne čuva, a tako je težak bolesnik, mora se na nju paziti, previše se umara, i stalno leti u taj muzej.*

Kada me je pratila do autobusa Biserka Velić mi je usput pričala o njihovom dugogodišnjem prijateljstvu i o tome koliko joj je to prijateljstvo uvijek bilo dragocjeno, naročito za vrijeme rata, kada su čak i prava prijateljstva i odnosi bili na velikoj kušnji.

JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ: Nalazim se u gradskome muzeju, tj. u Muzeju Like Gospić, 4. listopada 2003. g. i razgovaram s ravnateljicom gđom Biserkom Velić. Gospođu Velić, kada biste vi predstavljali samu sebe, što biste prvo izdvojili, kako biste se predstavili?

BISERKA VELIĆ: Teško pitanje. Zapravo, ja shvaćam da sam, evo, povučena, da sam skromna, ne želim se nigdje isticati više nego što je to svakodnevni život, tako da je vrlo teško reći kako bih se ja predstavila.

J. D.: Dobro. Onda ćemo krenuti od nekih početaka. Kažite mi što je odredilo izbor vašeg zanimanja.

B. V.: Nakon završene gimnazije otišla sam na studij u Zagreb. Najprije sam htjela studirati arhitekturu, ali kako mi u provinciji nemamo mogućnosti koje imaju djeca u velikim gradovima, ja nisam na tim testovima prošla i onda sam se upisala na Filozofski fakultet, i to grupu Hrvatski ili srpski jezik s jugoslavenskim književnostima i ruski... Evo, to je početak mogega odabira, i to ne zapravo prvi odabir, recimo drugi...

J. D.: Kad, pretpostavimo, vratite sve unatrag, odmotate konce na početak i vratite se u djetinjstvo, čega se prvo sjetite i što s radošću pamтите?

B. V.: Nekakvi prvi doživljaji za mene su doživljaji rata, Drugoga svjetskog rata. Bila sam na otoku Ugljanu...

J. D.: Rođeni ste na Ugljanu?

B. V.: Ne, rođena sam u Kninu. Moj je otac iz Knina, ali majka je rođena na otoku Ugljanu.

I kako je otac poginuo 1942. godine, mi smo otišli na Ugljan, maminoj obitelji, i otamo pamtim svoje prve doživljaje. Prvi doživljaj mog djetinjstva bili su avioni i naše skrivanje u nekakvoj šumici; to je ono; i dolazak nekakvih, ja bih rekla brigada, nemojte me sad...

Moja je mama ostala mlada udovica, kažu da je bila vrlo lijepa i zgodna, i eto, došao je jedan Amerikanac koji bi je poveo u Ameriku, i meni je donio čokoladu. Evo, to je prvi moj doživljaj kojega se sjećam.

sl.3. Biserka Velić govori na otvorenju izložbe Luke Rupčića, Muzej Like Gospić, 1994.

sl. 4. Biserka Velić ispred zgrade Muzeja Like Gospić

sl. 5. Biserka Velić u dvorištu Muzeja Like Gospić

Fotodokumentacija: Fototeka MDC-a; snimila Jozefina Dautbegović, 4. listopada 2003.

J. D.: Inače, kakvo vam je bilo djetinjstvo?

B. V.: Pa takvo kakvo može imati djevojčica čija je mama poštanska službenica. Moja je majka završila gimnaziju kod časnih sestara u Đakovu. U to doba u bogatijim obiteljima s mnogo djece, a takva je bila majčina obitelj, njih je bilo desetero, uvijek je bio običaj da jedna djevojčica mora postati časna sestra, a jedan muškarac ode u svećenike. Taj moj ujak koji je trebao biti svećenik poginuo je 1944. godine, a moja mama, kad je završila gimnaziju u Đakovu, nije htjela biti časna sestra nego se zaposlila na otoku, gdje nije imala drugih mogućnosti nego raditi u pošti, tako da je sa završenom gimnazijom počela raditi kao poštanska službenica. Kad je završio rat, po dekretu je išla raditi u razna mjesta: najprije je bila u nekom selu i ja sam prvi razred osnovne škole završila na Ugljanu. Drugi, treći i četvrti završila sam u jednom malom selu u Baniji, Šaš kod Tonje. Otamo se sjećam prašine, tako reći do koljena, djeca su po njoj hodala u školu. Nakon toga sam otišla u Knin, k obitelji moga oca, mojim stričevima, i ondje sam završila prvi razred gimnazije. Onda sam se jako razboljela, imala sam nekakav početak meningitisa, tako da godinu dana nisam uopće išla u školu, a drugi razred gimnazije završila sam u Sinju jer je mama bila pre-mještena tamo. Treći razred pohađala sam u Donjem Lapcu, a četvrti u Gospiću, gdje sam maturirala. Godine 1955. došli smo u Gospić i od tada tu živimo.

J. D.: Kažite mi kako ste uopće dospjeli u muzej, da tako kažem. Je li to bilo vaše prvo zanimanje?

B. V.: Ne, ne, ne. Ispočetka sam radila kao gimnazijska profesorica, najprije u Sokolcu, na Romaniji, u Republici BiH, jer sam dvije godine bila bez posla, a ja nisam znala otići u Općinu i reći da nemam posla, nego sam čekala natječaje. Na natječajima se uvijek tražio stručni ispit, a ja ga nisam imala. U te dvije godine, računala sam, poslala sam oko 400 molbi i prije nego što sam dobila posao, negdje u rujnu 1967. godine, mislila sam da ni te godine neću početi raditi. Dobila sam posao u nekakvoj školi jer su tamo roditelji istjerali sve profesore, zakovali školu i raspisali natječaj, pa sam se ja na taj natječaj javila i dobila posao, vjerojatno zato što sam iz Hrvatske... Ondje sam radila dvije godine, i kad se stvorila prilika da se vratim u Gospić, javila sam se na natječaj i došla u Gimnaziju "Nikola Tesla", gdje sam radila do 1979. godine. Onda sam otišla u Skupštinu općine Gospić, gdje sam radila kao stručna suradnica i urednica skupštinskog biltena... Tu sam bila do 1983. godine, kada sam postavljena na mjesto tajnik u Muzeju inače je bio moj učenik, (Andrej Vujnović, op.aut.) koji je stjecajem okolnosti otišao u Beograd, ali prije nego što je otišao, pitao me zašto se ne javim za posao u Muzeju. No ja sam rekla kako nisam za muzej jer nisam nikad radila u toj djelatnosti. Međutim, Andrej me nagovarao, ja sam se javila na taj natječaj i Skupština općine imenovala me direktoricom i tako sam od 1. listopada 1990. godine direktorica Muzeja Like Gospić, kasnije ravnateljica, sve do danas.

J. D.: I što biste izdvojili iz tog vremena koje ste proveli u Muzeju Like Gospić? Što ste sve radili? Ja znam da je to bio veliki pionirski posao.

B. V.: Zapravo sam s nekakvom zebrnjom ušla u taj novi posao, koji mi baš i nije bio poznat. Znala sam nešto o financiranju Muzeja, ali ništa drugo nisam znala. Kad sam stigla u Muzej, ondje je radila samo jedna kustosica arheologinja (Branka Proroković Lazarević, op.aut.). Molila sam je da se ona javi, ali ona nije htjela. Kasnije je otišla u Srbiju sa svojom obitelji. Oko 1. prosinca 1990. primili smo jednu kustosicu, koja je zapravo bila povjesničarka umjetnosti i povjesničarka. Tek u ratu 1993. jedna je domaća djevojka studirala arheologiju, i čekali smo nju, a u ratu nije bilo ni potrebe za novim stručnjacima. Dok rat ne završi, nije bilo moguće ići na teren. Tako smo 1993. godine primili drugu kustosicu, i tako je i danas. Nije nas bilo puno. Kad je rat počeo, dvoje ljudi je otišlo i ostalo nas je još petero, od toga samo jedan muškarac koji je, nažalost, umro. Bio je čuvar rodne kuće Nikole Tesle i vodič, inače stari učitelj koji je to vrlo smireno, polako i dobro radio. Kad je počeo rat, našli smo se u situaciji da nemamo muškaraca u kući. Naš je zaposlenik bio već stariji gospodin, dakle nije bio ni vojni obveznik, tako da je bilo vrlo teško zaštićivati Muzej. Kako se zgrada nalazi u samom središtu grada, napadi su bili vrlo česti, uvijek je

sl. 6. Biserka Velić ispunjava upitnik za Personalni arhiv MDC-a

sl. 7. Biserka Velić u galeriji Muzeja Like Gospić
Fotodokumentacija: Fototeka MDC-a;
snimila Jozefina Dautbegović, 4. listopada 2003.

bila izložena napadima. Naša glavna zgrada dobila je tri direktna pogotka, sa strane i na krovu, tako da nam je dio arheološkoga postava bio oštećen. Tek smo poslije, nakon toga, sve sklonili na sigurno. U sklopu ovoga muzeja nalaze se četiri zgrade: naša glavna zgrada, etnokuća, sadašnja kotlovnica i dvorišna zgrada s depoom, i sve četiri su tijekom rata bile pogođene. Nešto je razoreno dokraja, nešto...

J. D.: Jeste li morali dislocirati građu?

B. V.: Kada je u rujnu počeo rat, kako smo bili nekako više vezani za Rijeku, tada je u Rijeci, u Izvršnom vijeću bio gospodin Franjo Butorac kojemu smo se obratili za pomoć. Ondje smo održali i naš Lički likovni anale koji se održavao svake godine u zadnjem tromjesečju, a 1991. se zbog rata nije mogao održati u Gospiću. Zahvaljujući njemu, održan je u Rijeci. Dakle, održavanje Ličkoga likovnog anala jedini je put bilo prekinuto u Gospiću 1991. godine, a već 1992. godine smo ga, bez obzira na ratne opasnosti, organizirali u Muzeju Like, tako da će, evo, ove godine biti 29. godina Ličkoga likovnog anala. Iz Rijeke su mi nudili da dođu s kamionima tu i da se građa izmjesti, ali ja sam razmišljala kamo i kako. Ova je zgrada građena negdje u 17. stoljeću, za vrijeme Vojne krajine, tako da mi imamo dobar podrum, bez prozora, osim s dvorišne strane. Sve što je vrijedno spustili smo u podrum i tako zaštitili... i molili se Bogu. Jednom sam sanjala po noći da se Muzej sasvim srušio, da nema nijedne deke, da smo bili u podrumu i da smo zatrpani te da kao što gledala na televiziji prijenos iz Vukovara, kroz nekakvu rupu vidim kako dolaze četnici i pjevaju onu istu pjesmu koju su pjevali u Vukovaru. To je jednostavno tako... Rat je bio strašan, a i sve smo mi, eto, bile žene. Dogovorile smo se i nismo dolazile na posao, osim prema potrebi. Zapravo nije bilo ni rada kao u mirno doba. Ja sam svaki dan znala doći ovamo. Imam dva puta od kuće do Muzeja i svako bih jutro razmišljala kuda mi je bolje proći. I kad bi ujutro bilo sunce, ja bih se žalila, zapravo od straha da će me tada vidjeti iz aviona. Kad bi bila magla, išla sam sigurnije, kao, ne vide me. Evo, takav je to bio osjećaj. Zapravo je svaki dolazak ovamo bio opasan. Ja sam čak i pisaci stroj, dokumente i pečate - sve odnijela kući - da ne moram dolaziti baš svaki dan ako nešto bude trebalo raditi. Sjećam se jednoga od najtežih dana. Bila sam sama u Muzeju kad se najednom začulo da je negdje udarilo i vidjela sam da se pokraj prozora praši. Samo sam čekala da se sve sruši, a ništa se takvo nije dogodilo. Pokraj nas je zgrada Gradske knjižnice, oni su dobili pogodak a ja sam očekivala da se sruši Muzej. Bilo je još takvih, zapravo i gorih doživljaja. Kad smo pripremali izložbu fotografija *Gospić - obranjeni grad*, jedne večeri oko 20, rekla sam: *Ajmo kući, sutra ćemo dalje, da prostori ne budu osvjetljeni*. Gospodin koji je radio kod nas imao je auto jer stanuje malo dalje na periferiji, i on je našu čistačicu i još jednu djelatnicu mogao odvesti kući, a meni nije daleko. Već je bio sumrak, gotovo mrak, ja idem i susretnem dva vojnika.

- Dobro večer.

- Dobro večer. Kud vi idete?

- Pa idem kući. (Nije bilo izričite zabrane, ali, nije se smjelo baš kretati uvečer.)

Oni zatraže da im pokažem osobnu da vide kako se zovem, pitaju gdje sam rođena; kažem u Kninu - odmah im je dosta. Sad mislim: kad im dam osobnu i vide Kninsko polje, Knin - gotovo je! I vidim kao se oni zgladavaju, a onda mi padne na pamet - imam u torbi iskaznicu povjerenika Vlade Republike Hrvatske za kulturu, zapravo za ratne štete! Posegnem u torbu, oni me upitaju što tražim. Kažem im neka pogledaju još jednu iskaznicu, a kad su je pogledali, rekli su: "Što niste odmah rekli?" Tako sam ipak došla kući i tek kad sam ušla u kuću uhvatio me strah... tresla sam se od groznice jer je to nekakav osjećaj. Evo, ne bojim se ni vojarne ni policije jer me poznaju, ali kad ste nekome nepoznati, znate što to znači. Inače, svaki put kad sam išla u Rijeku i u Zagreb uzimala bih u našem Kriznom štabu potvrdu za putovanje. Jednom sam trebala hitno otputovati u Rijeku. Javili su mi kasno, navečer naš štab ne radi, no ipak idem do Rijeke, valjda ću moći autobusom preko Selca. I ja sam otišla u Rijeku bez problema. Kad sam se vraćala, išli smo preko Karlobaga. Tada se po cijeli dan putovalo do Gospića: Rijeka, Karlobag, Zagreb - to je najčešće trajalo cijeli dan. I kad smo se vraćali natrag, policija pred Karlobagom ulazi i traži osobne dokumente. Nemam svoju propusnicu, pokazujem osobnu iskaznicu - Knin, i - gotovo. Van. I još su

neki ljudi morali van. Mislim ja - gotovo je, što ću sada? Odjednom mi sine i upitam ih imaju li telefonsku vezu s Gospićem. Imaju. Pitam ih: možete li nazvati vašeg šefa, policajca Ivana Dasovića i pitati ga poznaje li me? I oni nazovu i kažu meni: Gospodo, vi u autobus. Vratila sam se u autobus u kojemu je bilo puno poznatih ljudi. Međutim, kad sam morala izaći van, svi su šutjeli. Bila sam ogorčena na sve oko sebe: nitko nije ništa rekao, ja sam tako mogla izaći van da nitko od njih ne progovori ni riječ. Dakle, to je jedan od doživljaja rata koji učini svoje. Ja sam se teško borila s takvim doživljajima. Inače sam prije rata imala 48 kilograma. U ratu sam imala oko 55, a sada, nakon bolesti, za tri sam godine dobila deset kilograma. Razboljela sam se 2000. godine, kad je to sve prošlo, operirala sam srce i dobila tri prenosnice, a 2001. odstranili su mi jedan bubreg. Imala sam pravu kalvariju, htjela sam otići u mirovinu. Međutim, kad se naša računovotkinja raspitala, u MIORH-u su rekli da bih dobila 1.500 kuna mirovine. To mi je tek za režije, ja sad živim sama. Mama mi je umrla, kći mi je u Zagrebu, ja jednostavno nisam mogla otići u mirovinu s 1.500 kuna. Tisuću mi treba samo za stan, telefon, ovo i ono, tako da i dandanas radim, iako mi je vrlo teško. Prije godinu i pol ili dvije bili su kod mene ljudi iz Grada. Imala sam problema s kralješnicom i nisam se mogla dignuti iz kreveta. Došao je gradonačelnik i zaposlenici iz njegova ureda i tada sam mu rekla da je meni zapravo teško biti na bolovanju i ne raditi, a ne mogu prihvatiti ni tako malu mirovinu. Molila sam ga da mi pronađe zamjenu dok sam bolesna. Mijenjala me mlada ambiciozna gospođa, Tatjana Kolak, naša arheologinja. Sad je i magistrirala, vrlo je ambiciozna, neka nju imenuje za ravnateljicu, a ja bih bila nešto kao savjetnica. No on kaže: ne, ne, to ne dolazi u obzir, vi ste tamo ravnateljica, a vi ne morate ni dolaziti svaki dan raditi. Kad dodete samo recite njima kako treba raditi. Vi ste svoje odradili. Bila je to nekakva pohvala, ali meni je bilo teško. Zasad, bez obzira na sve, dolazim svaki dan jer sam jednostavno navikla na to. Ne mogu ja od kolega očekivati da budu tu, a da ja ne budem. No ja svaki dan odem malo ranije jer ne mogu izdržati do šesnaest sati zbog zdravstvenih tegoba, ali nastojim doći svaki dan. Tjera me osjećaj odgovornosti. Znaite, ja sam radila u škola - zazvoni i ti moraš na sat, to je navika. Moja pokojna mama je znala reći: *bena uvijek ima posla*. Kad bi ljudi rekli da se u Muzeju ne radi, ona bi rekla: ja ne znam, ali moja kćer radi po cijele dane; *bena uvijek ima posla*.

J. D.: Da se vratimo na posao u samome Muzeju. Recite, koje biste izložbe izdvojili kao nešto što je značajno što ste uradili?

B. V.: Ne znam točan broj, ali svake godine postavili bismo desetak velikih izložbi. Od toga je najznačajniji naš Lički likovni anale, prvi put održan 1965. Počelo je kao zamisao da će se na taj način napraviti galerijska zbirka, bilo otkupom, bilo poklanjanjem tih slika Muzeju. Danas imamo oko 700 slika zahvaljujući tome. Nekad je bilo više otkupa, sad su nam problem sredstva. Uvijek su sredstva u pitanju, pa je taj Lički likovni anale vrlo značajan zbog darivanja. Imali smo i velike projekte. Zapravo, od rata smo započeli s novom koncepcijom predstavljanja ličkih slikara našoj publici, čak ponekad putovanjima. Svake godine Anale je posvećen drugom slikaru. Najprije se počelo od onih starih, dakle od Kraljevića, koji je rođen u Gospiću, pa onda dalje, u dogovoru s, recimo, Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom koja je imala neke listove, zatim s Muzejom za umjetnost i obrt, s Modernom galerijom. Posuđivali smo im izložke i na taj način predstavljali pojedine slikare. Posebnu je pozornost privukla naša kiparica, odnosno keramičarka Milka Vukelić. Dio njezinih djela je ovdje, u vlasništvu obitelji Vukelić, a jedan dio ima MUO. Zajedno s g. Malekovićem, koji je sad pokojni, postavili smo veliku izložbu koja je najprije bila u Zagrebu, a nakon toga u Gospiću kao naš Lički likovni anale. Ta je izložba bila to značajnija što to nisu bile slike, već mali keramički kipovi odnosno pločice koje je ona napravila. I ove ćemo godine imati takav jedan anale.

J. D.: Koje sve zbirke posjeduje Muzej Like?

B. V.: Nešto nisam rekla, a vrlo je bitno. Kad je Muzej osnovan 1958. godine, osnivač je bila Skupština općine Gospić. Međutim, Muzej je vrlo brzo, kako nema nijednog drugoga na području Like, postao regionalni. Ali regionalni je po svojim poslovima, sad je već županijski, no po sredstvima je i dalje gradski. Naime, kako su početkom rata muzeji pripadali svojim osnivačima, tako je Muzej Like pripao Općini Gospić, odnosno postao Muzej grada Gospića. Grad Gospić nama daje novac za plaće i određene materijalne troškove, a programe nam, uz neke sponzore, najčešće financira Republika odnosno Ministarstvo kulture. Mi smo polivalentni muzej jer zapravo imamo sve zbirke: veliku Galerijsku zbirku, Arheološku zbirku, Etnografsku zbirku, Povijesnu zbirku, Povijesno-kulturnu zbirku, a sad planiramo otvoriti i Prirodoslovnu zbirku, što još nije realizirano. Republika nam je spremna pomoći napraviti taj postav, ali 50.000 kuna za projekte odnosno troškovnike tih projekata nitko nam ne daje. Ja ne mogu stvoriti taj novac, ne možemo realizirati te poslove, a Ministarstvo ne plaća te projekte tako da zasad čekamo bolja vremena, odnosno više novca. Evo, tu imamo i Numizmatičku zbirku. Zapravo imamo sve što postoji. U Zagrebu svaki muzej ima jednu djelatnost, a mi ovdje imamo sve. Kažemo da su nam silno nadležni, a mi ovdje samo šljakamo.

J. D.: U sklopu ovoga Muzeja je i rodna kuća Nikole Tesle?

B. V.: Jest, ona je u sastavu Muzeja Like Gospić, bila je prije rata, a to je i sada. Kad je počeo rat, sve što je bilo u kući Nikole Tesle prevezli smo u Gospić, tako da ništa nije uništeno ni izgubljeno. Pokraj kuće se nalazio drveni

sl. 8-10. Rodna kuća Nikole Tesle, Smiljan
Snimila: Snježana Radovanlija Mileusić

gospodarski objekt, drvena štala koja je potpuno izgorjela. Čak je počela gorjeti i kuća, ali smo je spasili, moram reći zahvaljujući jednoj riječkoj brigadi koja je bila stacionirana blizu Tesline kuće. Oni su došli, otvorili hidrante i ugasili požar. Kasnije smo je pokrili ter-papirom i tek 1999. godine počeli sanirati. No uskoro će biti gotova, evo, potkraj ove godine, nadajmo se, bit će obnovljen i taj gospodarski objekt.

J. D.: I onda ćete ondje raditi novi postav?

B. V.: Da. Najprije ćemo sve što smo sklonili vratiti. Zapravo su u toj kući prije 1976. bile fotokopije Teslinih radova, a svi su originali u Beogradu. Međutim, koncepcija se promijenila pa je to postao muzej - Rodna kuća Nikole Tesle, a uređena je i primača soba njegova oca koji je bio proto, dakle svećenik. Uz kuću je i pravoslavna crkva, koja je i danas ondje; te jedna njihova spavaća soba i kuhinja. Moram reći da kuhinja nije ni završena, počeo je rat i morali smo prekinuti radove.

J. D.: Dakle, planirate, kad završi uređenje, otvoriti novi postav?

B. V.: Da, vratiti to što je sad u Gospiću natrag u Teslinu kuću. Mislim da će to biti sljedeće godine. Zapravo, ova je godina proglašena Godinom Nikole Tesle, pa će to biti prilika da se pokažemo. Ericsson Nikola Tesla i Hrvatska elektroprivreda, čiji su predstavnici bili ovdje, obećali su da će Teslina kuća biti njihova briga. Ja se nadam da će tako i biti, iako sam se mnogo puta uvjerila da nakon uredno danih obećanja teško dolaze sredstva. Imamo problem s pokrovom za gospodarski objekt uz kuću, nitko u Hrvatskoj ne radi takav pokrov. Rade ga samo u Sloveniji. Svi kojima treba nabavljaju ga otamo (oni iz Ozlja, Turnja). I mi smo ga htjeli kupiti, ali je cijena kvadratnog metra 85 eura. Kome god sam to spomenula, svi su ostali zgranuti cijenom. Što sad, skupo je, ali ako ga nitko drugi ne proizvodi, moramo platiti. Na kraju smo odustali od pokrivanja cijele kuće. Pola će biti pokriveno ter-papirom, a pola slamom. Trebaju nam određene donacije; došli smo do nekih 5.000 koje nam još nedostaju, no nadam se da ćemo ih negdje pronaći.

J. D.: Jesu li svi predmeti u vašemu muzeju evidentirani, obrađeni, kako je s tim?

B. V.: Zapravo su se u Muzej samo donosili predmeti, a nisu obrađivani. Imamo mnogo predmeta za koje ne znamo odakle su, ali su tu, u Muzeju, tako da naše kustosice sad obavljaju reviziju svega toga, prema pravilima dokumentiranja građe, a sve novo što dolazi odmah evidentiraju i obrađuju, uvode u knjige. Sve to još nije gotovo, ali se sređuje.

J. D.: Jeste li u svojem radu surađivali s nekim drugim muzejima i, s obzirom na to da je riječ o Nikoli Tesli, jeste li ostvarili suradnju s inozemstvom?

B. V.: Iako su cijelo vrijeme rata meni dolazili pozivi iz Beograda... Otkako je završio rat, više nitko i ne zove. Mi o Tesli nismo ni s kim imali nikakav dogovor, samo smo s Interneta skidali neke stvari koje su oni, Srbi, stavljali na Internet a koje nisu ni približna istina i na koje je moralo reagirati čak i Ministarstvo kulture i Ministarstvo vanjskih poslova RH. Reagiralo se na njihovo ponašanje: govorili su kako je sve propalo, a sve je smješteno u Muzej. Dakle, to je tako ružna priča. Nikakvih kontakata s njima nismo imali. S drugim muzejima imamo vrlo dobru suradnju. Prije dvije godine s izložbom radova naših slikara *Lika Vukovar* išli smo u Vukovar, Ilok, Vinkovce i Osijek. Posebno dobro surađujemo s Požegom jer ondje radi jedan naš Ličanin, uz Udrugu Ličana, tako da smo u Požegi postavili nekoliko velikih izložbi. Suradujemo i s muzejima u Rijeci i Zagrebu. Dakle, suradnja postoji.

J. D.: Kažite mi kako nabavljate predmete za Muzej. Postoje li sredstva za otkup, imate li s tim problema, ima li neke zanimljive građe u Gospiću koja bi se mogla otkupiti i za kojom Muzej ima potrebu...

B. V.: Ovako, uvijek je s tim otkupom bilo problema jer, kažem vam, u Gradu, koji nam daje plaće i nešto za materijalne troškove, smatraju da nam mnogo daju. Drugi ništa. Županija nam daje samo simbolično, lani su nam prvi put dali za dvije izložbe. Inače nam daju 7.500 kuna, ja sam uvijek znala reći da bih to mogla i pred crkvom skupiti... 7.500 kuna za godinu dana. Osim toga, pomaže nam samo Republika. Nakon rata sanirana je ova zgrada u kojoj smo sada. Ministarstvo kulture RH dalo je 70% novca, a 30% naša županija. To je jedini malo veći iznos što ga je dala Ličko-senjska županija. Otkupa je bilo više dok je bilo više sredstava Ministarstva kulture, dok smo dobivali sredstva za određene otkupe i na taj smo način dolazili do izložaka. Inače, svake se godine javimo s nekakvim programom u vezi s otkupom određene građe, koji se katkad prihvati, a katkad ne.

J. D.: Imate li neku zanimljivu građu? Jeste li možda dobili neku donaciju za Muzej?

B. V.: Povremeno dobivamo donacije, ne toliko značajne, ali nama svaka dobro dode. Možda je najveća od njih donacija jedne stare obitelji koja još nije ni realizirana, postoje neki problemi s obiteljskim donacijama. Jedna od članica te obitelji koja živi u Novom Sadu poklonila nam je dio svoje kuće u Gospiću, to je oko 25% kuće i svega u toj kući. Ostali su vlasnici u Zagrebu. Međutim, mi nemamo sredstava da ih isplatimo, iako bi nam kuća možda

sl. 11-13. Gospodarski objekt uz kuću Nikole Tesle, Smiljan

Snimila: Snježana Radovanlija Mileusnić

bila dobra za galeriju. Vi ste sad, vozeći se iz Karlobaga u Gospić, prošli pokraj te kuće. Mi nemamo sredstva da to uredimo, a i "naša" je samo četvrtina te kuće. Zahvaljujući tome, ovdje imamo klavir iz te kuće i nekoliko predmeta koji su u Muzeju. A dogovorili smo se da će darovani dio kuće oni nama otplatiti, s tim da je cijena cijele kuće 20.000 DEM, onda je tako bilo. To je bilo malo, ali mi nemamo 15.000 DEM da kažemo: "Evo, mi ćemo vama platiti vaš dio." No oni se poslije nisu javljali, i sad to čeka.

J. D.: Vi, dakle, nemate galerijski prostor?

B. V.: Imamo, ovdje, u ovoj zgradi. Vidjet ćete poslije, to je vrlo velik prostor. Tko god dođe, čudi se da postoji takav: dolje je veliko prizemlje, a gore je, osim jedne kancelarije, sve ostalo galerija u jednako velikom prostoru. To je pet velikih prostorija u kojima možemo postavljati velike izložbe i projekte. Kažem, ona jest velika, ali zato imamo manje prostora za druge zbirke. Ta galerija oduzima nam velik prostor, ali mi se toga ne odričemo zbog Ličkoga likovnog anala koji je nama najznačajnija manifestacija. Kad god dođe netko tko je druge struke, etnografske i sl., pita zašto je galerija tolika, a to je zato što je ta galerijska djelatnost svojevrsan manifest i ovoga grada i svakoga od nas. Da nema toga, činilo bi se da Muzej ne radi ništa, a u Galeriji se vidi naš rad, održavaju se izložbe, i to je nešto po čemu smo prepoznatljivi i mi i grad.

J. D.: Imate li publike, imate li posjetitelja?

B. V.: Imamo. Pogotovo na našim izložbama. Imamo 50-100 ljudi koji su već stalni posjetitelji naših izložbi, tako da se svatko tko dođe čudi koliko publike posjeti izložbe. Dobro, više-manje nakon škole. Naime, polaznici visoke učiteljske škole, nekad i osnovne, ovisno o temi izložbe, dođu nakon nastave, dođe i nešto stranaca. Na otvorenju ma nikad nismo bili bez publike, jednom ili dvaput odaziva nije bilo.

J. D.: Prema vašem iskustvu, što je kriterij, što je najvažnije u muzejskom poslu? Je li to inventiranje ili obrada muzejskih predmeta?

B. V.: Zapravo je sigurno da su inventiranje i obrada predmeta najvažniji jer je to ono što se sačuva za budućnost. Dakle, svaka je ta djelatnost značajna, a najbitnije je da se ostave zapisi i podaci za buduće naraštaje.

J. D.: Vi ste energična i poduzetna žena, kakav je vaš način rada, jeste li individualac ili više cijenite, recimo, kolektivni rad?

B. V.: Ovako, ja smatram da bi rad trebao biti kolektivan. Međutim, imam jednu manu: što god mogu obaviti sama, ja mislim da ću ja to najbolje. Evo! To je problem. Možda u posljednje vrijeme i nije tako, sada prepuštam poslove drugima jer ih više ne mogu ni fizički ni psihički obaviti sama. Ali dok sam bila mlađa, obavljala sam sama sve što sam mogla, nisam željela ničiju pomoć. Ako bi grupa dolazila u Muzej, ja sam je sama vodila jer sam smatrala da ne treba kolege uznemirivati subotom i nedjeljom i da ću ja to najlakše obaviti. Ja sam imala vremena i bila sam slobodna. Kažem, moja kći je studirala u Zagrebu pa je i ostala u Zagrebu, mama mi je kuhala, ja jednostavno nisam imala drugih obveza i mogla sam se potpuno posvetiti ovom poslu.

J. D.: Kad biste mogli birati, postoji li neka izložba ili nešto što biste željeli uraditi? Kad biste imali sve preduvjete, od zdravlja pa nadalje . . .

B. V.: Ima. Ima jedna koja će vjerojatno ostati moja neispunjena želja. Htjela sam Dimitrija Popovića dovesti u Gospić. Započeli smo razgovore, ali on nema termina - a mi baš nemamo novca. Jednom kad je bio nekakav skup u Zagrebu, Božo (Biškupić) je rekao: "Ovoj maloj gospođi dajte sve što traži jer ona to zaslužuje." Međutim, s vremenom se to zaboravilo, vrijeme učini svoje. Dimitrije Popović ne može doći u Gospić, uglavnom u inozemstvu ima svoje izložbe, a mi nemamo sredstva. Mi taj projekt nikad nismo čak ni predložili Ministarstvu jer se s gosp. Popovićem nismo nikako mogli dogovoriti o tome kad bi to bilo; rekao je samo da bi želio jednom doći. I tako je to ostala želja. Evo, to je to. Možda je to zapravo moja intimna želja.

J. D.: Kad ste radili zadnji stalni postav u Muzeju?

B. V.: Zadnji postav koji smo radili bila je Etnokuća. Ostalo je u postupku: radi se arheološki postav, međutim, to ide dosta teško jer je naša arheologinja često na terenu, dokle god je lijepo vrijeme, ona je na terenu. Osim toga, nemamo etnologa, pa se ona bavi i time, ima više zbirki kojima se bavi - jednostavno ne stigne sve to završiti. Očekujemo i da će sad na Udbini, pri otvorenju katedrale, biti možda nešto srednjovjekovnih nalaza jer smo njima možda najsiromašniji. Ne Lika, već Muzej. Istraživala se uglavnom prapovijest, nešto Rim, a srednji vijek najmanje.

J. D.: Vidim, imate ih nekoliko, kao mali lapidarij.

B. V.: Da, imamo ih tu vani, u hodniku. Da nije bilo rata, neke od njih ne bismo pronašli. U Širokoj kuli uzimali su rimske urne i stavljali ih u svoje kuće. Mi smo sada u ovom ratu, kad su kuće bile razorene i nije bilo vlasnika to ispravili. Te smo predmete izvadili iz srušenih kuća i dopremili ih u Gospić, tako da sada, zahvaljujući pomoći pri prijevozu, u Muzeju imamo dvije velike urne iz Široke kule, a nešto imamo i otprije. To su ova dva posljednja veća komada ovdje. Od lani imamo i dijelove ploče iz Geodonove crkve u Buniću, gdje je general Geodon sagradio crkvu jer su mu tu poginula dva sina i tu su pokopani. Međutim, ta je crkva srušena 1945. Nadgrobne ploče nije bilo. Mi smo, također zahvaljujući mještanima, pronašli dio te ploče koji je sada u Muzeju. Crkva će se vjerojatno obnavljati i dijelovi ploče vratit će se u nju, ali smo ih stavili u Muzej da ih spasimo od propadanja.

J. D.: Još bih se malo vratila na rodnu kuću Nikole Tesle. Kažite mi, što je zapravo najvrednije što je ondje sačuvano? Od predmeta, od građe.

B. V.: Kako je 1976. godine uređena kao muzej Rodna kuća Nikole Tesle, evo u ovoj sobi gdje sjedimo nalaze se predmeti iz primače sobe njegova oca. Moram reći ono što sam već rekla, ili nisam: iz te kuće ništa nije propalo, sve se nalazi ovdje i moći će se vratiti natrag, s tim što ćemo još trebati urediti kuhinju. Trebali bismo naći negdje u jednom selu ličku peć s pećnjacima, otkupiti je i onda postaviti u kuću te nakon toga sve to staro vratiti tamo. To smo sve rasklopili i sve je tu u Muzeju. Teško je reći što je od toga najvrednije. U našem depou vidjet ćete dio toga namještaja, no koliko je on vrijedan? On nije, moram reći, baš Teslin, nego je namještaj iz razdoblja kad je Tesla ovdje živio. Sve je to kupljeno i napravljeno 1976.

J. D.: Znači li to da nemate Teslinih predmeta?

B. V.: Mi imamo njegove rukavice, jedan šešir i štap. To je jedino njegovo i to stoji u vitrini. Drugo nije njegovo, sve je to novonabavljeno, ali potječe iz Teslina doba. To je nabavljano i uređeno prije rata.

J. D.: Ima li nešto što biste htjeli reći za kraj, što smo obje zaboravile, što vas nisam pitala?

B. V.: Teško mi je reći jesam li što zaboravila. Sjetit ću se vjerojatno kad odete, no ne znam što bih još rekla. Želim samo napomenuti da ovdje postoji jedna osobita vrijednost. U našem muzeju sad nas ima sedam i moram reći da se izvrno slažemo. Dakle, to je jedan mali kolektiv koji je kompaktan, znamo katkad otići... ali nekad i tu svoje feštice napravimo. Mi smo jednostavno jedna obitelj. Evo, to je ono što je vrijednost ovih ljudi. Jednostavno imamo kompaktnost, obiteljski ugođaj...

J. D.: .....što je preduvjet za dobar rad?

B. V.: Nikome nije teško doći u bilo koje vrijeme ako je potrebno radi posla. Mi smo opremali kuću dr. Ante Starčevića. Ta je kuća napravljena u Žitniku zahvaljujući sredstvima one male poštanske marke. Zapravo smo je restaurirali po prilici, nije to baš autentična njegova kuća, ali je tipična starinska kuća, a mi smo dobili zadatak i opremili je. Ja sam u Sesvetama kod jednoga restauratora kupila taj namještaj. Uređena je i jedna lička soba za primanje gostiju, jedna mala kancelarija i jedna radna soba. Normalno da to nije autentična lička kuća Ante Starčevića jer su tu pravi pisajući stol, stolac, vitrine... Dakle, to je građanska kuća koja simbolizira lik Oca domovine. Kad smo to radili, nitko nam nije pomagao, nije bilo nikakvoga službenog prijevoza, tada nije bilo ni asfalta. Svi smo mi svojim autima bez ikakvih problema išli tamo a da nam nitko nije platio ni troškove. Bili su, doduše, iz Županije obećali da će nam kupiti auto. No, kako rekli, tako i ostalo. Mi i dandanas bez ikakvih...

J. D.: Recite mi, molim vas, nosi li Muzej ovu manifestaciju *Jesen u Lici*?

B. V.: Ne. To je projekt Ličko-senjske županije i Turističke zajednice.

J. D.: Ali surađujete s njima?

B. V.: Da, i te kako. U petak, ovaj sljedeći, dio toga - *Lička gastronomska ponuda*, bit će u našoj Ličkoj kući, u kuhinji naše Ličke kuće. Dakle, i te kako surađujemo.

J. D.: Dobro, ja vam zahvaljujem što ste pristali govoriti za Personalni arhiv MDC-a, a sad ćemo zajedno razgledati vaš muzej.

B. V.: I vama hvala.